

Nadere toelichting op raming kosten COVID activiteiten vanaf 2024 ten behoeve van Voorjaarsnota 2023

Achtergrond

In 2021 is het COVID programma 19 (P19) gestart met, in die tijd, als belangrijkste doel de bestrijding van de COVID pandemie. Het RIVM heeft hier een cruciale rol in. Naast bestrijding waren er ook thema's ingericht voor de vaccinatiecampagne, kennisintegratie, internationale activiteiten, evaluatie en onderzoeksprojecten om inzicht te krijgen in het virus en op de invloed van gedrag, de impact op het zorgsysteem, de zorg economie en beschermende middelen. Al deze onderdelen vormen een integraal onderdeel in de bestrijding van COVID-19.

De oorspronkelijke planning was dat P19 in ieder geval een looptijd zou hebben van twee jaar tot en met 31-12-2022 maar dat dit afhankelijk is van de ontwikkeling van de pandemie. Inmiddels is P19 verlengd tot en met 2023 voor de thema's die een directe bijdrage leveren aan de bestrijding van COVID ('zicht houden op het virus'). Kernbegrippen hierbij zijn: advisering t.a.v. beleid op basis van epidemiologie, coördinatie, vroegsignalering en monitoring, immuunrespons na vaccinatie, laboratorium preparedness en respons en het borgen informatie ten behoeve van evaluaties en Woo.

Rekening houdend met bovenstaand is het de verwachting dat er in 2024 en daarna nog een (structureel) budget nodig is in het kader van COVID, immers er moet structureel zicht blijven op het virus wat structureel extra capaciteit vraagt.

Verder zijn er in 2020 en 2021, met goedkeuring van VWS, meerjarige studies gestart rondom COVID. Deze studies konden enkel starten als ze ook afgerond konden worden, hier stond de COVID-19 directie destijds garant voor. Ook voor deze studies is nog (tijdelijke) financiering nodig. Naar aanleiding hiervan heeft de COVID programmadirectie het RIVM gevraagd om input te leveren voor de VJN 2023 met als doel financiering voor 2024 en daarna (incl. structureel) veilig te stellen.

COVID in relatie tot Pandemische Paraatheid

Medio 2022 is gestart met de invulling van activiteiten in het kader van het nieuwe programma pandemische paraatheid (PP). Eind 2022 is een eerste (voorlopige) invulling gegeven van de verdeling van de hierbij beschikbare budgetten. Bij de inventarisatie van alle activiteiten wordt rekening gehouden met het onderscheid tussen activiteiten in het kader van *pandemische paraatheid* en activiteiten die nog een *direct verband* houden met de bestrijding van COVID.

Onderbouwing COVID activiteiten 2024 t/m 2026 en structureel

De voor het RIVM benodigde financiering dient te worden opgesplitst in een tijdelijk deel voor de periode 2024 t/m 2026 en een structureel deel. Hierna wordt eerst ingegaan op de tijdelijke activiteiten en vervolgens een toelichting op de financiering van structurele activiteiten.

1. Tijdelijke financiering ten behoeve van meerjarige COVID studies

In onderstaande tabel 1 is per jaar en per studie de nog benodigde raming opgenomen. Onder deze tabel is vervolgens per studie een korte toelichting opgenomen.

Nadere toelichting op raming kosten COVID activiteiten vanaf 2024 ten behoeve van Voorjaarsnota 2023

Tabel 1: Overzicht meerjarige studies en raming in € x 1 mln.

Wetenschappelijke studies+Overig	2024	2025	2026
<i>Studies</i>			
VASCO	3,1	3,1	1,2
Long Covid	0,2	0,2	0,2
PiCo+Locomotion	0,4	--	--
Pienter Corona	1,9	--	--
COVID Vaccinatiestudies (o.a. IIVAC)	1,8	0,9	--
Leefomgeving - Wildlife	0,2	0,2	--
Immunologische verouderingsstudie	0,1	0,1	--
<i>Overig onderzoek</i>			
Ref. lab Corona	1,0	1,0	0,5
Kiemsurveillance SARS-CoV-2	0,5	0,5	--
Co-financiering internationale activiteiten	0,6	--	--
C-ARVE	2,0	1,5	--
Corona Gedragsunit RIVM	0,5	0,3	--
Inrichting datakoppelingen	0,6	0,6	--
Totaal per jaar (afgerond)	13	9	3

De in tabel 1 genoemde studies betreffen vooral *epidemiologisch* onderzoek en onderzoek naar de opbouw, kwaliteit en de duur van *immunitet* tegen het coronavirus. Het *epidemiologisch* onderzoek wordt uitgevoerd om, over de jaren heen, het inzicht te verdiepen in (determinanten van) transmissie, om de effectiviteit van interventies en vaccinaties te evalueren, en om verloop van het virus en ziektelast te monitoren. Deze inzichten zijn noodzakelijk om goed zicht op het virus te houden zodat tijdig beleid kan worden aangepast. Deze studies worden in nauwe samenwerking met universiteiten of andere direct betrokken partijen binnen de zorg uitgevoerd.

Daarnaast zijn er ook een aantal studies/onderdelen die zich richten op gedrag, de tijdelijke extra capaciteit voor het onderhouden van het referentielab en de kiemsurveillance, de co-financiering van internationale activiteiten, en C-ARVE waarin voorbereidingen worden getroffen voor de aankomende parlementaire enquête.

Raming benodigde bedragen 2024 t/m 2026

Voor wat betreft bovengenoemde meerjarige studies zijn/worden nu hogere bedragen ingeschat dan in de raming voor de voorjaarsnota van 2022. Deze hogere bedragen worden o.a. verzaakt door voortschrijdend inzicht in de voortgang van de studies, het verschuiven van kosten naar de toekomst en de sterk stijgende tarieven van zowel het RIVM als deelnemende partners. Verder was het bij de inschatting van de kosten bij de VJN 2022 bij een aantal studies nog niet mogelijk om een goede raming te maken; deze zijn toen als een 'pm post' opgenomen.

VASCO

VASCO onderzoekt de *lange termijn vaccin-effectiviteit* van COVID-19 vaccinatie tegen SARS-COV-2 infectie bij een groot aantal deelnemers van 18-85 jaar. Deze deelnemers worden voor een periode van vijf jaar gevolgd door middel van vragenlijsten en serologie. Verder ontvangen de deelnemers zelftesten om infecties te kunnen blijven monitoren. Hiermee is deze studie één van de lange-termijn pijlers voor het volgen van SARS-CoV-2 infecties in de Nederlandse bevolking. De studie is gestart in 2021 en wordt in 2026 afgerond.

Nadere toelichting op raming kosten COVID activiteiten vanaf 2024 ten behoeve van Voorjaarsnota 2023

LongCOVID en LOCOMOTION

LongCOVID onderzoekt het vóórkomen en de aard van langdurige gezondheidsimpact, zorggebruik en verlies van kwaliteit van leven bij COVID-19 patiënten. Dit onderzoek, met een groot aantal deelnemers, omvat een retrospectief- en een prospectief deel. Het LOCOMOTION-consortium heeft als doel patiëntgroepen te bestuderen en te om breder gebruik te maken van de controles in de verschillende studies. Het consortium bestaat uit 13 Nederlandse patiënten cohorten.

Het onderzoek naar de opbouw, kwaliteit en duur van *immunitet* richt zich op het aantonen en monitoren van immunitet over alle leeftijden van de Nederlandse bevolking en specifieke risicogroepen. De looptijd van deze onderzoeken beslaat een langere periode in verband met boostervaccinaties en herhaalcampagnes.

PIENTER Corona (PICO)

Het PICO onderzoek richt zich op de ontwikkeling van *immunitet door infectie of door vaccinatie tegen SARS-CoV-2* onder de Nederlandse bevolking over de tijd. De bevindingen uit dit onderzoek leveren een belangrijke bijdrage aan de publieke gezondheid. Zo worden resultaten uit het onderzoek gedeeld met de Gezondheidsraad, het OMT, het Respons Team en VWS. Verder levert het onderzoek een bijdrage aan het inzicht in transmissie, immuun status en vaccinatie respons en worden kwetsbare bevolkingsgroepen met een lage (of geen) respons geïdentificeerd.

Overige COVID vaccinatie studies (o.a. IIVAC)

In deze vaccinatiestudies worden vaccinatieresponsen van de verschillende onderdelen van het immuunsysteem geïntegreerd gevolgd in alle leeftijdsgroepen van de Nederlandse bevolking, inclusief verpleeghuisbewoners. Het effect van (booster)vaccinaties op verschillende leeftijden en in verpleeghuisbewoners wordt gevolgd en onderzocht.

Overig onderzoek

Referentie laboratorium Corona

Tot en met 2022 is er in het laboratorium fors geïnvesteerd in personele capaciteit. Deels om de extra werkzaamheden als gevolg van COVID op te kunnen vangen maar ook om te kunnen voorzien in specialistische kennis. Voor de periode vanaf 2024 wordt nog budget nodig geacht om vooral te kunnen voorzien in specialistische capaciteit om bijv. voorbereid te zijn op verheffingen maar ook om de huidig beschikbare kennis duurzaam in te bedden. In de raming is hierbij rekening gehouden met een afbouw in regulier benodigde COVID lab capaciteit maar met instandhouding van een minimale specialistische capaciteit (waarmee vervolgens rekening is gehouden in het structureel benodigde budget)

Kiemsurveillance SARS-CoV-2

Naast bovengenoemd wetenschappelijke onderzoek worden er ook nog andere tijdelijke activiteiten voorzien welke een direct verband hebben met COVID maar op termijn eindigen of onderdeel worden van de reguliere activiteiten van het Centrum Infectieziektebestrijding. Om zicht te houden op varianten van het virus is een minimale kiemsurveillance nog noodzakelijk. Varianten worden hierbij tijdig opgespoord en gemonitord ten behoeve van adequate klinische- en public health respons.

Cofinanciering internationale activiteiten

Bij de start van programma 19 in 2021 zijn veel internationale initiatieven opgestart waarbij een goede aansluiting van de Nederlandse bestrijding van COVID-19 op deze initiatieven van groot

Nadere toelichting op raming kosten COVID activiteiten vanaf 2024 ten behoeve van Voorjaarsnota 2023

belang is. Doordat we weten hoe de situatie zich elders ontwikkelt en welke maatregelen om ons heen worden genomen, kan hierop geanticipeerd en een bijdrage geleverd worden. Verder is kennisuitwisseling in internationale context van belang en geleerd kan worden van elders opgedane inzichten. In de raming voor 2024 is nog een bedrag gereserveerd om aan lopende internationale verplichtingen te kunnen voldoen.

C-ARVE

In 2023 gaat de Parlementaire Enquête Corona (PEC) van start. Het hoofddoel hierbij is waarheidsvinding met betrekking tot de gebeurtenissen tijdens de coronacrisis en daaruit lessen te trekken. Het RIVM houdt er rekening mee dat ook eigen medewerkers worden betrokken en/of het RIVM informatie moet leveren. Verder wordt rekening gehouden met de nu bekende officiële planning en is er een gerede kans dat deze planning gaat opschuiven in de tijd. Reservering van kosten hiervoor worden nog voorzien voor 2024 en 2025 en betreffen vooral de ondersteuning voor en tijdens de PECO alsmede juridische ondersteuning bij Woo COVID verzoeken.

Corona Gedragsunit RIVM

Bij het effectief bestrijden van Corona is inzicht in gedrag een cruciaal element gebleken. Ook in de fasen na de pandemie blijft zicht op en begrijpen van gedrag van burgers en maatschappelijk middenveld belangrijk om inzichten aan te kunnen reiken waarmee beleidsmakers en beslissers de kans op oplevingen van het virus en haar varianten kunnen beperken. In combinatie met de activiteiten ten behoeve van het programma pandemische paraatheid blijft de CGU op een waakvlamniveau vergelijkbare werkzaamheden uitvoeren. Een minimale bezetting en daarbij behorende begroting blijft tot en met 2025 noodzakelijk waarbij een deel van de financiering komt uit het PP en het resterende deel nog ten laste van COVID.

Inrichting datakoppelingen

Om tegemoet te komen aan de diverse vragen (nu en in de nabije toekomst) op onder andere het terrein van vaccinatiegraad en vaccinatierespons (verdeeld over alle leeftijdscategorieën en specifieke risicogroepen) is de beschikbaarheid van data van groot belang. Databestanden zijn vanuit verschillende perspectieven ingericht (denk hierbij aan preventie en curatie) en beheren ieder een onderdeel in het proces. Individueel leveren deze bestanden waardevolle data. Koppeling van deze bestanden leveren een waardevolle bijdrage aan reeds gestelde en toekomstige vragen. Voor 2024 en 2025 wordt nog een investering voorzien om hieraan tegemoet te komen.

2. Inschatting noodzakelijk structureel budget

Monitoring en surveillance van COVID-19 blijft belangrijk. Instrumenten die hier een aanzienlijke bijdrage aan leveren zijn o.a. de rioolwatersurveillance, Infectieradar, Nivel zorgregistratie in de eerste lijn, de kiemsurveillance en het aantal positieve meldingen bij de GGD. Al deze instrumenten hebben voor nu en in de nabije toekomst een duurzame financieringsgrondslag (o.a. via het programma pandemische paraatheid¹).

Naast de reguliere taken van het Centrum Infectieziektebestrijding² en de instrumenten die hiervoor genoemd zijn is het voor de continue ontwikkeling en duurzame monitoring van COVID van belang dat de extra activiteiten (met een regulier karakter uit programma 15) ook een plaats krijgen in de activiteiten en programma's. Met andere woorden: de generieke taken van het Clb dienen duurzaam uitgebreid dan wel geïntensiveerd te worden als gevolg van het nieuwe virus.

¹ Ultimo januari 2023 heeft hier nog geen definitieve toekenning op plaats gevonden.

² Welke vooral gefinancierd zijn via het Clb programma 15

Nadere toelichting op raming kosten COVID activiteiten vanaf 2024 ten behoeve van Voorjaarsnota 2023

Een nauwkeurige inschatting hiervoor maken is complex. Met de opgedane ervaring binnen programma 19 sinds medio 2020 en de detaillistische kennis van de relevante thema's binnen het programma wordt op dit moment een structurele investering begroot van ca. **€ 8 mln.** welke bestaat uit een personele- en een materiële component. Voor wat betreft de personele component wordt voorzien dat COVID leidt tot een noodzakelijke structurele versterking van ca. 20 fte verdeeld over alle centra van het Clb. Hiermee wordt een structurele verhoging van de capaciteit beoogd om alle (extra) opgezette epidemiologische informatie en expertise ten behoeve van bestrijding en ondersteuning van beleid in stand te kunnen houden. Verder wordt voorzien dat ook de materiële kosten stijgen. Deze stijging zit vooral in de structurele aanschaf van extra lab materiaal maar ook (en vooral) in extra ICT kosten (extra reken- en dataopslag capaciteit). De verhouding personeel/materieel is ongeveer 60/40.